

* ГОДИНА IX. *

ПОЗОРИШТЕ.

* БРОЈ 14. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стању, у Новоме Саду.

Х А М Л Е Т.

Трагедија у 5 чинова, од Вилема Шекспира, с енглеског превео др. Лаза Костић.

(Наставак.)

ТРЕЋИ ЧИН.

ДРУГА ПОЈАВА.

Дворана у двору.

Улази *Хамлет* са неким глумцима.

Хамлет.

Изговорите говор, молим вас, као што вам га ја исказах, да вам (чисто) клизи с језика; ал' ако жваћете, као што чине неки ваши глумци, онда је као да сам дао моје стихове општинском добошару да их говори. Па немојте ни сувише тестерити ваздуха рукама, овако; но радите све тихо: јер у самој бујици, олуји, и (да речем) вихору страсти, морате стећи и сачувати умереност, којом ће се угладити. О! у душу ме вређа, кад чујем каквог незграпног клипана у буђу како цепа какву страст у крпе, у праве дровке, да разбије уши чиковима (groundlings) голуздравцима; такови, понајвише, нису ни за што, до да се млате неразговорно, немо или да се деру. Ја бих такога клипана прошибао; што хоће да наткрешти крешталицу (да надвиче дрекавца); то би надиродило Ирода: молим вас, чувајте се тога.

1. *Глумац.*

Ја јемчим вашој светлости.

Хамлет.

Ал' не будите ни одвећ питоми, но нека вам ваш рођени разбор буде охранитељ: уделите реч по радњи, радњу по речи, с особитом пажњом, да не прекорачите никад смерности природе; јер све тако претоварено противи се задатку глумовања, коме је смер, у почетку и сад, био и јесте, изнети, знате, природи огледало; показати врлини њено рођено

лице, злочи њену рођену слику, а самом веку и телу времена његов облик и отисак. Сад, ако се то претера или недотера, невешт се томе може смејати, ал' вештоме ће бити мучно; а суђење тога једног мора, по вашем веровању, претегнути цело позориште других. — О! имају глумци, што сам их ја видео глумити, — и чуо друге како их хвале, те још како, — па, да не кажем више, нису имали ни нагласка крштене душе, ни хода крштеног, ни некрштеног, ни човечијег, то се млатило, то је блејало, да сам помислио, е је какав надничар природин направио људе и да их није добро направио, тако су наказно подражавали човечанству.

1. *Глумац.*

Ја се уздам, да смо ми то прилично поправили.

Хамлет.

О! сасвим поправите. Па не дајте онима што играју ваше будале, да говоре више него што је написано за њих: јер има их који ће се и сами смејати, да би навели на смех голмилу недотупавних гледалаца, и ако би у исто доба требало да се пази на какво нужно питање у игри: то је гадно и показује врло јадну разметљивост у будале што се тим служи. Хајде, спремите се! —

(Одлазе глумци).

Долазе *Полоније, Розенкранц и Гилденстерн.*

Па шта, господине! хоће ли краљ да чује парче дела?

Полоније.

И краљица, па још одмах сад.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Виљем Тел“. Драма у 5 чинова од Ф. Шилера, превео С. Д. К.)

Ако признадемо, да смо се приказу Шилеровог „Тела“, који је после почивке од мал те не седам година у суботу 4. фебруара о. г. — да је за два дана раније било, била би му уједно десетгодишњица од првог приказа — на нашој позорници своју нишанџијску вештину осим на глави синовљевој и срцу Геслеровом још и на симпатији публичиној доказао, необично обрадовали, неће нам се ваљда зато пребацити, да смо у колу оних, што велу, да су „старији драматичари, т. зв. класичари толико створили лепога, доброга и истинитога, да би довољане било, њих само слушати и гледати те да не би нужно било, експериментисати са новом робом.“ То би нас пребацавање на неправди снашло, јер ми исповедамо баш противно начело, начело, које би могли доста јасно изразити са оним, што Лефевр у Гуцковљевом: »*Urbild des Tartuffe*« каже: „Позорница треба да спаја живот са вештином, вештину са животом! Та изнесите свет, који није узет из прошлих векова, него из садашњости, не од Асираца и Вавилоњана, него из ваше средине!“ Има дабогме те још колико драматских дела, којима лепота не може да увене те дакле вечно морају живити, али ће ипак драма више деловати и оплемењавати онде, где је, што но немачки један модерни драматург вели, „приказани живот напојен крвљу из срца рођеног нашег доба“. Јесте да се класичари загрејали оним, што је лепо за сва времена, али их је зато прожегао и сопствени живот. Згодно вели новији један теоретичар: „Чисто одушевљење ка вештини кадро је створити Галатеју од *мралора*, али је једино дух времена божанствени онај дух, што може кипу *живота* да удане.“ Све би то било лепо и красно те бисмо се тога свога „вјерују“, дабогме уз нужну толеранцију, држали, кад би у нас Срба ту акције боље стајале те не бисмо били упућени на то, да се сваки час ушуњамо у туђу градину, да из ње цвеће беремо. Али кад је већ тако, кад је „нужда већ постала врлином“, онда су нам куд и камо милији гости у рококо-стилу и природној свежини и простоти него тај модерни свет, у горњим слојевима „сујета вејаческаја а у доњима измеђ друштва људског, све чеда „рашчишћеног укуса“, коме је управа нашег позоришта за последњих година канда мало и сувише кроз прсте гледала. Изговор, е се бојаги треба освртати и на оно „ситно, што звечи и крупно што шушти“ срећом се овај пут сам собом

у лаж тера, уђуткава га сам „исказ касе“. — Шта ли је јадни „Тел“ богу згрешио те су га онако немилостиво изрвашили? Верујемо, да брисања мора бити, да без „удешавања“ на нашој позорници не иде али тек не видимо нужде сливању чинова једно у друго, тој десилузији, да човек на свршетку још остане седећи (партер и галерија виче: и стојећи) и чекајући још један чин, што би према позоришној цедуљи још морао доћи. Лепа сцена са Армгардом и децом њеном морала је изостати ваљда с тога, што би иначе Геслер облигатно морао искренути *hoch zu Ross*. Добро, али што се Парицида баш са свим утаја? Требало је већ и због тога довести га, да пети чин не плати главом. Не узимљемо ту у обзир, да сцена с Парицидом и нехотице доводи у срањење Геслерово и Албрехтово убијство те тиме Тела још јаче диже. Да збиља! „Преврћући прашне књиге“, да ли се „нова подела улога“ тицала свију репресентаната, најђемо у оцени првог приказа Шилерове „драме о законитој слободи“ на врло куријозно место једно, које од речи до речи гласи овако: — имао је и пети чин неописаног ефекта, а то је највише тиме постигнуто, што у петом чину нема промене, него је све у једно збијено. Одмах чим Геслер падне од Телове стреле на смрт погођен, долазе сви Швајцари, Телова жена и деца с Бертом и Руденцом заједно па после кратког разговора сви славе лепу славу, што се ослободила Швајцарска. Уз веселу крику и вику упада и музика и завеса се спушта, уз велико допадање позоришних гледалаца“. Немамо ништа да замеримо том великом допадању, није нам даље ни жао, што нисмо овог пута тако сретни били да музика упадне — није је у опште ни било — чудимо се само, откуд наједаред да Геслер пада у *цетом* чину, кад је и донде а и од тада свагда падао и пада у *четвртоме*. Види се, да није баш свуда пробитачно *jugare in verba magistri*, па ма тај мађистор била и сама управа позоришна; види се даље и то, да је било крајње време да угарски наставни план гимназијски облигатном начину лектуру Шилерова „Тела“ у школама.

Нова је подела улога од мушких оставила на *старим* местима само Ружића и Лукића а имала је и право, јер би уз *промену* напоредо дошао био и *уштрб*. Сумњамо, да би тако било и са променом у улози Штауфахеркиној. Част и поштење, и то од свег срца, дичноме дару Ј. Добриновићке, али је за Штауфахерку донела мало родољубног жара и енергије. — Берта се променом подмладила те је тако и у оделу много више држала на себе, да, чак је раскош терала,

кад није штедила „Бриселске чипке“, да се по гори и шуми немилостиво не деру. — И Т. Брашованова као Хедвига и Л. Петровићева као мали Валтер показале су, да се с правом за њих каже, да су позоришни нараштај обогатиле даровитим и честитим прираском. То исто докажује већ доста поодавна и Барбарић и овога је пута као Арнолд сваку сумњу о томе растерао, па ипак нам се учинио, као тица, која се у кавезу од лета већ одучила па у први мах добивши слободу полети, мислиш сад ће кљуном небо додирнути. Јест, али крилима недостаје вежбе, снаге. Па као што тици полетарици треба зрака, слободе тако и вољном глумцу треба занимања. Управа позоришна нема вере, поуздања баш у оним млађим снагама које би по нашем мњењу cadre биле оправдати поуздање. Није добар принцип, што управу ту руководи; ми би јој са своје стране на пробу препоручили принцип Ј. Прелса, који гласи: „штаб млађих снага треба допуњавати даровитим почетницима, никако пак рутинираним глумцима средње руке, па ће се тако доћи до потпуног персонала глумачког.“ Нек покуша управа па ми криви, ако се тај покушај не исплати. — Суботићу је сасвим долично вао Геслер, Милосављевић је Штауфахера а И. Станојевић Фиршта интерпретовао озбиљно и верно, а и Димитријевић се својски латио био Улрика. — Једно још само не знамо, да ли је наиме Динић нашао чега смешног у стражару Фрисхарту, а плаше у Харасу, или је млађи део публике нашао чега смешног у Динићевом баш Фрисхарту и Харасу.

Г.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Народно позориште у Београду.) У народном позоришту београдском одређен је био за месец фебруар овај репертоар: Недеља 5. „Смрт Стевана Дечанског“, трагедија у 5 чинова, од Ј. С. Поповића. — Среда 8. „Адријана Лекуверрова“, позоришна игра у пет чинова, од Скриба и Легувеа, превео с француског К. Н. Христић. — Петак 10. „Марија Стјуартова“, трагедија у пет чинова, од Шилера, превео С. Д. К. — Недеља 12. „Наследник“, комедија у пет чинова, од Е. Ожијера и Ж. Сандоа, (први пут.) — Среда 15. „Паткул“, трагедија у пет чинова, од К. Гуцкова, превео П. Ј. Мостић. — Субота 18. „Натап Мудри“, драма у пет чинова, од Лесинга, превео Ј. Хаџић-Светић. — Недеља 19. „Лондонски просјаци“, драма у пет чинова, написали Дино и Лемоајен, превео Н. Н. — Среда 22. Две представе. — Субота 25. „Севилски берберин“, комедија у четири чина, с певањем, од Бомаршеа, превео М. Петровић. — Недеља 26. „Фигарова свадба“, комедија у пет чинова, с певањем, од Бомаршеа, превео Г. (први пут.) —

Среда 29. „Јованџини сватови“, шаљива опера у једном чину, написали Мишел Каре и Жил Барбије, музика од Виктора Масае, превео Н. Ј. Мариновић, (први пут). — „Сирема се на бал“, шаљива игра у једном чину, по Ј. Ј. Станковском.

(Народно позориште у Загребу.) „Нар. Нов.“ пишу: „Нашу Талију гони ове године немиланесрећа. Није само дуготрајна болест заразила њезине чланове, него је кобна смрт почела косити и онако малену чету њених свећеника. Тако нам нестаде даровитог Сл. Бана и вредног Фр. Ружића, кога смо прекјуче саранили. Њих смо изгубили за навек, а крај тога неумитна болест откида нам с позорнице најбоље силе и смета сваком интензивнијем уметничком раду. Па не само међу глумце, него је и у управу продрла та несрећа, стезући јој деловање на минимум. Позоришни интенданат г. Ј. Книјзел, болује већ месец дана, те му се па несрећу болест не окреће на боље. Госпођу Сајевићку, тек што је ступила после тромесечног одсуства на позорницу, замени јунакиња позоришна, госпођа Ружићка-Строцијева, те леже у постељу, из које ће се једва концем сезоне вратити на поље свога уметничкога деловања. Осим ње болују још друге две главне силе гђца Ивка Краљева, која се такођер неће тако брзо опоравити, и гђца Драгица Фрајденрајцова, која је иза свога покуса у „Књижничару“ још болнија отишла кући, него што је дошла, а сад јој је све горе. Да уз такве несреће не може бити особитог репертоара, разуме се само по себи; једно је само жалост, да се не можемо скоро бољему ни надати.

У таквим околностима дошло је гостовање гђеце Алме Стефановићеве баш као што треба, погледом на репертоар. Права је срећа, да се и наша позната земљакиња гђца Собјескова склонила на гостовање на хрватском позоришту.

Гђца Собјескова дошла је већ у Загреб, те ће глумити најмање у четири партије, и то у Шилеровој „Девизи орлеанској“, у Грилпарцеровој „Сафо“, у Сардуовој „Федори“ и „Адријени Лекуверровој“. У колико нам је гђца позната у двема од тих улога по свом лањском гостовању у Београду, ми се надамо, да ће општинство задовољити и да ће јој оно бити захвално на помоћи у невољи, а и управа ће се позоришна можда потрудити, да гђцу, која је и изван Хрватске постигла лепих успеха, задржи на нашој позорници, за коју је и онако апсолутно нужно набавити неколико нових сила, ако се не ће у драматичком развитуку увести стагнација, која би могла бити од немилних последица за омиљели наш драматички завод. Дани за гостовање гђеце Собјескове нису још установљени.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

14. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 9.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 15. ФЕБРУАРА 1884:

ЕЈ ЉУДИ ШТО СЕ НЕ ЖЕНИТЕ.

ШАЉИВА ИГРА У 4 ЧИНА, ОД ЈУЛИЈА РОЗЕНА, ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ ПРЕРАДИО БРАНКО
М. ЈОВАНОВИЋ.

О С О Б Е:

Сима Јагодић, богаташ	Ружић.
Мара, жена му	Д. Ружићка.
Савка } кћери му	Л. Хаџићева.
Јованка }	М. Рајковићка.
Мутибарићка, удовица	Ј. Добриновићка.
Даринка, кћи јој	Љ. Динићка.
Коста Звекић, трговац	Динић.
Милева, жена му	С. Димитријевићка.
Пера Луткић	Барбарић.
Никола Славнић, економ	Марковић.
Гавра Максић, чиновник	Димитријевић.
Др. Петковић, лекар	Милосављевић.
Јован, слуга код Петковића	И. Станојевић.
Ката, собарица код Звекића	Л. Петровићева.

Збива се у лето на селу, близу веће вароши, у најновије време.

У четвртак 16. фебруара: „НАШИ РОБОВИ“. Позоришна игра у 5 чина, написао Сахер
Мазох, превео Сава Петровић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после
подне, а у вече на каси.

Бољује: П. Добриновић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9¹/₂ САХАТА.